

YTTRANDE
2024-04-05

Till:
Justitiedepartementet
ju.remissvar@regeringskansliet.se
Kopia:
ju.L7@regeringskansliet.se

Nordic Ukraine Forums yttrande över utkast till lagrådsremiss Förbättrade levnadsvillkor för utlänningar med tillfälligt skydd (Ju2024/00480)

Nordic Ukraine Forums ställningstagande

Nordic Ukraine Forum tillstyrker till större delen förslagen i utkast till lagrådsremiss, med vissa undantag och några kommentarer.

Nordic Ukraine Forum ser mycket positivt på att utlänningar som har beviljats uppehållstillstånd med tillfälligt skydd (hädanefter *krigsflyktingar från Ukraina*) ges snabbare möjligheter att folkbokföra sig, får tillgång till arbetsbaserad föräldrapenning och tillfällig föräldrapenning, får ta del av etableringsinsatser och etableringsersättning och ska erbjudas samma hälso- och sjukvård som övriga bosatta.

Nordic Ukraine Forum instämmer i att förslagen sammantaget kommer att förbättra levnadsvillkoren för krigsflyktingar från Ukraina och ge dem större möjligheter att etablera sig på arbetsmarknaden.

Nordic Ukraine Forum avstyrker dock förslaget om att krigsflyktingar från Ukraina ska undantas från rätten till de bosättningsbaserade förmåner enligt socialförsäkringsbalken, och avstyrker förslaget om att gruppen ska undantas från rätten till insatser med stöd av lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade.

Dessutom vill Nordic Ukraine Forum uppmärksamma att även med genomförande av förslagen tvingas vissa kategorier av krigsflyktingar från Ukraina även fortsättningsvis leva under mycket ansträngda villkor. Förslagen löser därför inte helt den rådande situationen. Lösningar som kan åtgärda detta efterlyses.

Skäl och kommentarer

Nordic Ukraine Forum delar bedömningen om att levnadsvillkoren för krigsflyktingar från Ukraina bör förbättras.

4.1 Utlänningar med tillfälligt skydd ska kunna folkbokföras tidigare

Nordic Ukraine Forum tillstyrker förslaget om att krigsflyktingar från Ukraina ges snabbare möjligheter att folkbokföra sig. Folkbokföringen och möjligheten att få ett svenskt personnummer kommer att förbättra villkoren för gruppen i många avseenden. De

kommer kunna få Bank-ID, kommer att erbjudas samma hälso- och sjukvård som övriga bosatta med mera. Nordic Ukraine Forum ser positivt på att förslagen ger utökade möjligheter för gruppen att ta del av etableringsinsatser och utbildning, samt etableringsersättning.

6. Rätten till bosättningsbaserade förmåner enligt socialförsäkringsbalken

Nordic Ukraine Forum avstyrker förslaget att krigsflyktingar från Ukraina som folkbokförs ska undantas från rätten till bosättningsbaserade förmåner enligt socialförsäkringsbalken. Att inte ha rätt till barnbidrag, bostadsbidrag med mera kan öka sårbarheten för gruppen, i synnerhet med tanke på att rysslands krig i Ukraina kan dra ut på tiden. Möjligheter för gruppen till självförsörjning genom deltidsanställning eller timanställning kan försvåras. Enligt Arbetsförmedlingen skapar dessutom undantaget ett hinder för gruppen att delta i etableringsprogrammet då gruppen kommer att sakna försäkringsskydd.

7. Rätten till vissa arbetsbaserade förmåner enligt socialförsäkringsbalken

Nordic Ukraine Forum tillstyrker förslaget om att säkerställa att krigsflyktingar från Ukraina som arbetar ska få tillgång till arbetsbaserad föräldrapenning och tillfällig föräldrapenning. Det är positivt att familjer där föräldrar redan arbetar får en större ekonomisk trygghet.

8. Insatser för särskilt stöd och särskild service

Nordic Ukraine Forum avstyrker förslaget om att krigsflyktingar från Ukraina ska undantas från rätten till insatser med stöd av lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade. Detta undantag kommer att öka marginaliseringen av personer med funktionshinder och deras anhöriga.

Övriga kommentarer

Hur det nya regelverket påverkar gruppens möjligheter att få studiestöd från CSN bör förtydligas. Nordic Ukraine Forum uppmanar att möjliggöra för gruppen att få studiestöd, inte minst för 18- och 19-åringar som utifrån lagförslaget inte har rätt till etableringsinsatser och utan studiestöd kan tvingas hoppa av gymnasiet.

Enligt utkastet till lagrådsremissen finns vissa oklarheter kring hur bosättningsfrågan för krigsflyktingar från Ukraina ska lösas i fortsättningen; det nämns att det pågår ett arbete hos Regeringskansliet för att förtydliga detta. Nordic Ukraine Forum ser fram emot dessa viktiga förtydliganden.

Nordic Ukraine Forum vill också betona vikten av en smidig hantering av glappet som kan uppstå mellan utbetalningar av dagersättningar och etableringsersättningar. Detta glapp kan skapa likviditetsproblem för målgruppen då många idag lever på marginalen. Det blir också viktigt med tydlig information till berörda, bra rutiner och en enhetlig hantering av ärenden.

Nordic Ukraine Forum konstaterar att förhållandena för vissa kategorier av ukrainare förblir ansträngda trots att förslagen i utkastet till lagrådsremissen genomförs:

- **De som har vistats i Sverige i mindre än tolv månader**, som kommer även i fortsättningen få samma villkor som råder idag. Ifall rysslands fortsatta

terrorbombningar av civilbefolkningen och civil infrastruktur, eller större offensiver i framtiden orsakar nya flyktingvågor från Ukraina innebär det att ukrainare på flykt som kommer till Sverige får samma låga dag ersättningar som idag, begränsade möjligheter till vård och etableringsinsatser m.m. under sitt första år i Sverige.

- **18- och 19-åringar** som inte kommer att kunna ta del av Arbetsförmedlingens etableringsprogram och därmed högre ersättningsbelopp. Det är viktigt att säkerställa att de ska kunna få studiestöd för att slutföra sin gymnasieutbildning.
- **Ensamstående föräldrar med barn** som kommer fortsatt ha begränsade förutsättningar för egenförsörjning och inte kommer att kunna ta del av varken barnbidrag eller bostadsbidrag.
- **Personer som är 66 år och äldre** som kommer inte heller kunna ta del av högre ersättningsbelopp genom Arbetsförmedlingens etableringsprogram, och utifrån förslaget nuvarande utformning kommer inte heller få äldreförsörjningsstöd.
- **Personer med funktionshinder** som inte kommer få ta del av insatser med stöd av LSS såsom insatserna personlig assistans och daglig verksamhet, vilket kommer bidra till deras och anhörigas marginalisering.

Även om det kommer finnas möjligheter för flera av kategorier ovan att ansöka om ekonomiskt bistånd i kommunen, finns det många oklarheter kring handläggningstider, enhetlighet i bedömningar m.m. Nordic Ukraine Forum efterlyser lösningar som kan förbättra villkor även för ovanstående kategorier av krigsflyktingar från Ukraina: justeringar i lagförslaget, höjd dag ersättning och/eller andra insatser.

Beslut om detta yttrande har fattats av Nordic Ukraine Forums styrelse.

För Nordic Ukraine Forum
Alina Zubkovich, ordförande